

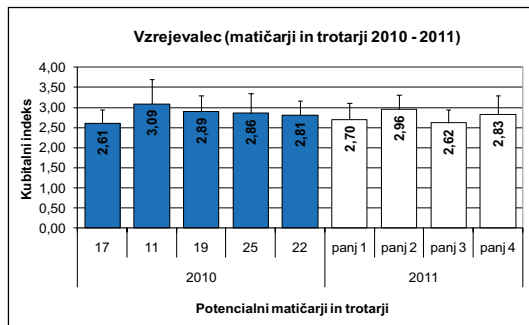

Strokovne dejavnosti Kmetijskega inštituta Slovenije v letu 2010

Maja Smodiš Škerl* in Peter Podgoršek**

Leta 2010 smo na podlagi Rejskega programa za kranjsko čebelo 2005–2010 izvajali strokovne naloge, določene v Programu strokovnih nalog na področju čebelarstva.

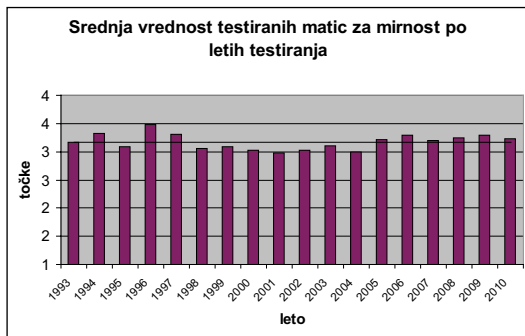
Za vzrejno sezono 2010 smo v vzrejališčih odbrali matičarje po ocenjevanih lastnostih čebel (št. spor *Noseme* spp. v zadkih delavk, kubitalni indeks (grafikon 1) in ocena plemenske vrednosti matičarjev iz leta 2009). V laboratoriju smo zbrali in pregledali 180 vzorcev čebel delavk. Delovna skupina je spomladi obiskala vzrejališča, preverila njihovo ustreznost in odbrala primerne matičarje.

Grafikon 1: Vrednosti povprečnega kubitalnega indeksa potencialnih matičarjev in trotarjev na enem izmed vzrejališč v letih 2010 in 2011

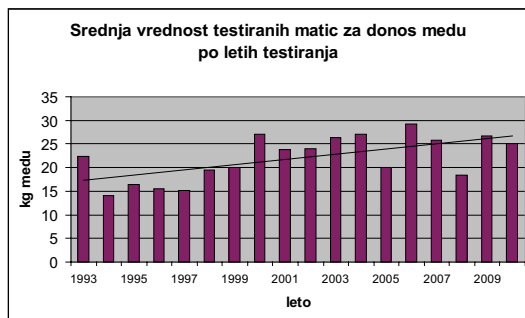
Leta 2009 smo v **preizkušanje plemenskih čebelih matic v pogojih reje** oddali 937 matic. Pri testiranju je sodelovalo 69 čebelarjev, ki so pri vsaki čebelji družini, v katero so vstavili prejeto matico, ocenjevali mirnost, rojivost, donos medu in obarvanost obročkov zadka ter spremljali naravni odpad varoj. Prejete podatke testiranja matic smo obdelali in na podlagi njihovih hčera ocenili plemensko vrednost za mirnost, rojivost in donos medu. Povprečna ocena za mirnost v letu 2010 je bila 3,22 (grafikon 2), ta ocena pa je nekoliko slabša kot v zadnjih dveh letih.

Leta 2010 so bile matice bolj rojive kot leta 2009. Povprečna ocena je bila nekaj manj kot tri točke (ocena 2,93). Trend rojivosti še vedno pada. Povprečna ocena donosa medu je bila 25,1 kg (gra-

Grafikon 2: Srednja vrednost testiranih matic za mirnost po letih testiranja

fikon 3). Trend povečevanja letnega donosa medu je pozitiven in dosega približno 0,55 kg na leto.

Grafikon 3: Srednja vrednost testiranih matic za donos medu po letih testiranja

Čebelarji so obarvanost obročkov zadka ocenili pri 661 družinah (pri 80,1 % sprejetih matic). Povprečna fenotipska ocena obarvanosti je 3,70 točke od štirih možnih in je ena najvišje ocenjenih v zadnjih letih testiranja. Najvišjo oceno je dobilo 73 % čebelih družin (18 % oceno tri, 2 % oceno dve). Družin z najnižjo oceno ena pri tokratnem testiranju ni bilo. Naravni odpad je bil povprečno po 0,85 varoje na dan.

Selekcijski indeks testiranih linij matic je sestavljen iz kombinacije treh lastnosti, ki so jih ocenjevali čebelarji v testiranju (mirnost, rojivost, donos medu). Upoštevali smo rezultate testiranja za posamezne lastnosti, izločili vpliv lokacije testiranja in vpliv čebelarja, ki testira. Izračunali smo povprečni selekcijski indeks testiranih matic posameznega vzrejevalca.

* dr. vet. med., Kmetijski inštitut Slovenije

** univ. dipl. inž. zoot., Kmetijski inštitut Slovenije

V okviru progenega testa matic, vzrejenih v letu 2010, smo po dveh mesecih ugotavljali tudi **sprejeto matic** v testnih čebeljih družinah. Čebelarji, ki so sodelovali pri testiranju, so naključno prejeli 502 matici, katerih povprečen sprejem je bil 87,6 %.

Pri nalogah iz Programa strokovnih nalog na področju čebelarstva so sodelovali: Marjan Kokalj, Peter Podgoršek, dr. Aleš Gregorc, Maja Smodiš Škerl, dr. Drago Babnik, Vesna Lokar, Mitja Nakrst, dr. Peter Kozmus. ■

Ogrebanje rojev

Vlado Auguštin*

Maja dosežejo čebelje družine vrhunec razvoja. To je mesec, v katerem matice najbolj intenzivno zalegajo, posledica tega pa je pojav rojilnega razpoloženja. Majski roji so najmočnejši in za preživetje čebel pri nas tudi najpomembnejši.

Roj je zaželen samo pri čebelarju začetniku, ki bi rad povečal število svojih čebeljih družin, ali pa pri čebelarju, ki se intenzivno ukvarja s prodajo čebeljih družin. Čebelar že ob pregledu čebelje družine ugotovi, ali je družina brez gradilne vneve in ali so v čebeljem gnezdu tudi že zaleženi matičniki. To so očitni znaki za skorajšnje rojenje. Praviloma roj izleti iz panja dva dni prej, preden se izleže mlada matica, izlet roja pa lahko zadrži slabo vreme. Ob lepem sončnem vremenu roj najraje izleti iz panja med enajsto in štirinajsto uro. Tik pred tem se v panju zgodi »revolucija« – tekanje in vrenje, čebele, ki so lenarile pred žreli, pa izginejo v notranjost. Vse, ki so namenjene v roj, se oskrbijo s popotnico, tj. z medom, ki zadostuje za nekaj dni.

Nenadoma se iz panja z vso silo vsuje na prosto cel oblak čebel, ki glasno šumeč krožijo okoli čebelnjaka. Roj nekaj časa veselo raja po zraku, potem pa se strne v gručo na drevesu ali na grmu. Roj s staro matico se pogosto usede nižje na drevo kot drugi roj z mlado matico. Čebelar si lahko sam olajša pobiranje roja s saditvijo nizkega sadnega drevja pred čebelnjakom. Najbolj priporočljive so slive, češnje in druga nizko rastoča medovita drevesa.

Za uspešno ogrebanje rojev čebelarju zelo koristijo hladnokrvnost, preudarnost, iznajdljivost, spretnost in mirna roka. S temi vrlinami si bomo prihranili veliko truda in nevšečnosti. Roj je najlaže ogrebsti, če sedi v obliki grozda na koncu veje, na robu krošnje nizkega drevesa. Pred ogrebanjem roj popršimo z vodo, ki smo jo za ta namen pripravili v ročnem tlačnem razpršilniku, saj s tem preprečimo, da bi se čebele takoj razletele. Povsem mirno, da čebele ne začutijo nobenega tresljaja, sunemo z ogrebal-

nikom navzgor, da se roj sesuje vanj. Skoraj nikoli ne prestrežemo vseh čebel, saj jih nekaj vedno zleti mimo, nekaj pa jih ostane na veji. Zaradi tega ogrebalnik toliko časa pustimo na mestu, da se večini, med katero je navadno tudi matica, pridružijo tudi te čebele. Na koncu ogrebalnik pokrijemo z mrežastim pokrovom in roj odnesemo za dan ali dva v hladno v klet, da se čebele umirijo.

Ker vsak roj vzame s seboj le za tri dni hrane, ga moramo po vsaditvi v novi panj z novimi satnicami, če v naravi ni paše, takoj nakrmiti s sladkorno raztopino. Na začetku ga krmimo z majhnimi količinami, da začne graditi satnice in da imajo čebele prostor za oblikovanje medenega venca hrane. Najpozneje po tednu dni roj pregledamo in ugotovimo, kako čebelja družina gradi satnice, moč čebelje družine in obseg čebeljega gnezda. Ob tem lahko po potrebi tudi premaknemo čebelje gnezdo.

Ker roj zdaj še nima pokrite zalege in so vse varoje na čebelah, je te priporočljivo uničiti z raztopino 2,1 % oksalne kisline. To si pripravimo že na začetku pomladi, in sicer tako, da 30 g oksaldihidrata raztopimo v 1 litru mehke ali destilirane vode. Postopek zatiranja varoj z oksalno kislino pa je takšen: čebele pršimo s 3–4 ml 2,1 % oksalne kisline na vsako stran zasedenega sata. Če smo kakovostno opravili zimsko zatiranje varoj, je število odpadlih varoj v roju, ki jih najdemo na kontrolnem vložku, zelo majhno, saj je večina teh zajedavcev ostala v zalegi čebelje družine, ki je izrojila. V panju, ki je rojil – izrojencu, moramo naslednji dan razen enega obvezno podreti vse preostale matičnike in pozneje, ko je družina brez zalege, tudi v njem zatirati varoje z oksalno kislino po enakem postopku kot roj. ■

Foto: Zvonka Špeh

* Svetovalec JSSČ za tehnologijo